

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus IV. Fundamenta & rationes pro positivo peccati diluuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

quia Divina relationes sub tali reduplicacione essent purum nihil, aut merum ens rationis. [Sunt verba ipsiusmet Gonet] sed de formali peccati, juxta Advers. affirmatur ens, & negatur ens Divinum: ergo de formali peccati non solum in re, sed facta quacunque reduplicacione affirmatur ens creatum: aliàs sub tali reduplicacione esset purum nihil, aut merum ens rationis: ergo formale peccati facta quacunque reduplicacione est à DEO. Rursus, ut habet idem Author loc. cit. Reduplicatio, & virtualis distinctio relationis Divinae ab essentia non impedit, quin de illa essentialiter pradicetur ratio entis ut sic, & consequenter unum ex membris dividendis, nempe ens Divinum: ergo etiam reduplicatio & distinctio virtualis deformitatis peccati à positiva tendentia actus in objectum, non tollit quin de ipsa essentialiter pradicetur ratio entis ut sic, & consequenter unum ex membris dividendis, nempe ens creatum & productum.

19. Respondeo secundò directè ad objectam paritatem, negando causalem adductam [imò quid est in Divinis esse extra sphaeram virtutis productivæ, quàm non esse terminum illius virtutis? ab illa non posse produci? cujus ipsius danda est ratio?] ratio enim, cur natura Divina non producatur, est, quòd principium producens principaliter respicit formam pro termino assimilationis seu communicationis, esse verò personale pro termino productionis. Cùm ergo in Divinis ob infinitatem absolutæ perfectionis forma seu natura aliter quàm per identitatem communicari non possit, ideo natura non producitur, sed identicè communicatur, hypostasis verò, in quâ oppositio relativa reperitur, illa producitur. Quæ cùm in nullo creato, minùs in peccato re-

periantur, ruit totum fundamentum illius gignente paritatis.

Colliges secundò. Formalem malitiam peccati omissionis non posse consistere in positivo. Sequitur ex dictis: nam malitia omissionis vel nullum, vel non nisi remotè & indirectè requirit aliquem actum indeterminatum, qui saltem per accidens sit causa vel occasio omissionis; si ergo formalis malitia peccati commissionis, quod tamen per se & directè pro suo subtrato requirit aliquem actum positivum determinatum, consistit in privativo, multò magis malitia peccati omissionis consistit in illo, & quidem non solum in privatione rectitudinis, sed in privatione ipsius actus præcepti.

Dices primò. Etiam malitia peccati omissionis est aliqua species moralitatis; sed species moralitatis est quid positivum: ergo. Secundò. Liberum & voluntarium sunt denominationes & formalitates positivæ: atqui peccatum omissionis est liberum & voluntarium: ergo.

Respond. ad primum. est aliqua species moralitatis indirectè, & reductivè, concedo; per se directè, nego: sed species moralitatis directæ per se est quid positivum saltem ratione sui subtrati, concedo; indirectè, nego minorem & consequentiam.

Ad secundum quoque dist. maj. Liberum & voluntarium directum sunt denominationes positivæ concedo; liberum indirectum, nego: atqui malitia tam in peccato omissionis, quàm commissionis est solummodò libera indirectè; siquidem nemo intendens malum operatur, cum hæc tamen distinctione, quòd in peccato commissionis habeat de subtrato actum directè liberum voluntarium, quem non requirit in peccato omissionis.

ARTICULUS IV.

Fundamenta & Rationes pro positivo peccati diluuntur.

SUMMARI.

1. Primum fundamentum Adversar. à prioritate positivæ tendentiæ.
2. Responso de malitia fundamentalis
3. Impugnatur.
4. Negatur fundamentalis malitia & prioritas positivæ tendentiæ.
5. Altera Objeçtio Philosophica
6. Retorquetur.
7. Solvitur.
8. Bonitas & malitia formalis sumpte concretè dividunt genus moralitatis.
9. Tertia objeçtio ex contrarietate cum lege
10. Retorquetur.
11. Solvitur.
12. Quarta objeçtio ex contrarietate boni & mali
13. Solvitur.

§. I.

Prima fundamentalis ratio expenditur.

1. Porissimum contrariæ sententiæ fundamentum est primò. Prius concipitur actus formaliter malus, quàm privatus debitæ rectitudine;

ergo formalis malitia non consistit in hac privatione. Anteced. probatur: Pro illo signo & instanti rationis actus concipitur formaliter malus, pro quo concipitur difformis rectæ rationi; sed pro signo antecedente privationem debitæ rectitudinis actus jam concipitur difformis rectæ rationi: ergo. Minor iterum probatur: In quo signo actus concipitur tendere in objectum dissonum rectæ rationi, in illo signo concipitur difformis rectæ rationi: sed in signo antecedente privationem concipitur actus tendere in objectum dissonum rectæ rationi; quamprimum enim actus concipitur exire à voluntate cum advertentiâ inhonestatis objectivæ, jam hoc ipso concipitur tendere in objectum dissonum rectæ rationi: ergo.

Respondeo neg. antecedens. Ad cuius probationem plerique respondent, posse quidem in signo antecedente privationem concipi tendentiam actus in objectum dissonum rectæ rationi sed tunc concipi malum & difformem rectæ rationi, non formaliter, sed fundamentaliter.

Verum

3. Verum hæc responsio varias patitur difficultates. Contrà enim est primò. Pro quo signo rationis concipitur actus tendere in objectum consentaneum rectæ rationi, pro eodem signo secundum Adversarios est formaliter bonus: ergo etiam pro quo signo actus concipitur tendere in objectum dissentaneum rectæ rationi, est formaliter malus & difformis rectæ rationi.

Contrà est secundò. Pro illo signo tendentiæ in objectum dissonum rectæ rationi actus est in certa specie morali constitutus, v. g. voluntas furandi, pro quo signo tendit in acceptionem rei alienæ lege & ratione prohibitam, jam est in specie injustitiæ constituta: ergo etiam est constituta in specie subalterna mali moralis, cum sit impossibile, aliquid esse in specie infima constitutum, priusquam sit in specie subalterna, e. g. implicat aliquam substantiam esse hominem, priusquam sit in gradu animalis constituta.

Contrà est tertio. Vel DEUS est causa istius fundamentalis malitiæ, consistentis in positiva tendentiâ, vel non est. Non primum: tum quia sic DEUS esset saltem mediata causa formalis peccati; qui enim est causa causæ, etiam est causa causati, unde etiam DEUS non potest esse causa habitus virtuosus: tum quia illa tendentiâ non aliâ ratione esset fundamentum malitiæ, nisi quatenus à voluntate deficiente procedens: sed comparative ad DEUM non est ut à principio deficiente: ergo fundamentalis malitiæ DEUS auctor esse non potest. Non etiam secundum dici potest: quia si datur fundamentalis malitiâ in positivo consistens, quæ tamen formaliter explicite non sit à DEO, tunc falsum est illud principium, in quo fundamur, quòd nempe omnis entitas positiva etiam secundum explicitas formalitates sibi identificatas sit à DEO, & eodem jure licebit dicere, formalem malitiâ, tamen si consistat in positiva tendentiâ, secundum explicatam tamen rationem malitiæ quatenus condotantis principium deficiens, sic non esse à DEO.

4. Relictâ igitur hæc responsione, nego min, tam argumenti quàm probationis. Et dico cum Philippo à SS. Trin. disp. 6. dub. 3. ad 2. quòd in eodem signo, in quo concipitur actus exire à voluntate cum sufficienti advertentiâ ad inhonestatem objecti, eo ipso quoque inordinatè & defectuosè exire concipiatur; siquidem exit à voluntate non tantum ut à principio efficiente, sed etiam deficiente. Unde nego, dari aliud fundamentum aut radicem proximam malitiæ, quàm voluntatem destitutam debitâ directione rationis practicæ. Ita S. D. verbis perspicuis hic q. 75. a. 1. Provenit, inquit, defectus ordinis in actu ex defectu directionis in voluntate. *Voluntas sine adhibitione regulae rationis, vel legis divinæ est causa peccati.* Unde non debet concipi privatio rectitudinis resultare ex actu contrariante legi & rectæ rationi, sicuti concipimus relationem resultare ex fundamento, quasi actus exerceret aliquam causalitatem emanativam respectu hujus privationis, sed ipsa concomitatur actum, quem informat, in ipso suo elici.

Instabis. Ideo actus est privatus debitâ rectitudine, quia tendit in objectum dissonum rectæ rationi: ergo actus per prius tendit in objectum

dissonum rationi, quàm sit privatus rectitudine.

Respond. dist. anteced. ideo est privatus rectitudine, quia tendit in objectum tendentiâ defectuosâ includente privationem rectitudinis, concedo; tendentiâ præscindente ab illa, sic nego anteced. & consequent. nam *ly ideo non semper significat consequentiam causalitatis, sed aliquando tantum illationis.* Ut si dicas: *Leo ideo est animal, quia est brutum; sum rationalis, quia sum homo.* Nam & ratio bruti animalitatem, & humanitas rationalitatem includit. Pari sensu dicitur, actus est privatus debitâ rectitudine, quia tendit &c. tendentiâ nimirum includente, non causante irreductibilitatem privativam.

Si dicas. Actus bonus per suam positivam tendentiâ est rectus & bene ordinatus: ergo actus malus moraliter per suam positivam tendentiâ est irreductus, & inordinatus. Respond. negando consequentiam: quia esse rectum & commensuratum, ceu prædicatum positivum & respectivum, bene potest convenire positivæ tendentiæ; ac irreductio & inordinatio eum sit prædicatum privativum [urpote formaliter exclusiva debiti ordinis, & inefficibilis à DEO] non potest idem esse cum tendentiâ positiva secundum dicta.

S. II.

Alia objectiones solvuntur.

Ratio secunda Philosophica est: Quicquid dicitur de genere, id dicitur de qualibet specie contentam sub illo; sic quia de animali prædicatur esse sensitivum, prædicatur etiam de qualibet specie animalis: sed de moralitate ipsi diximus illam consistere in positivâ habitudine ad objectum: ergo idem dicendum de speciebus moralitatis. Atqui immediatæ species moralitatis sunt bonitas & malitiâ moralis, & quidem non materialiter sed formaliter sumptæ: ergo non solum bonitas, sed etiam malitiâ moralis formalis consistit in positivo.

Respond. primò retorquendo argumentum ad hominem: quicquid dicitur de genere, dicitur de quolibet contento sub illo: sed de malo absolute in genere affirmatur quòd sit privativum: ergo etiam affirmandum est de quolibet contento sub genere mali. Atqui peccatum ceu malum morale est aliqua species contenta sub malo ut sic: ergo est quid privativum. Negant quidem Salmanticenses disp. 6. dub. 4. §. 7. dari communem rationem mali, in qua omnia mala conveniant. Ratio, addunt, perspicua est; quia positivo & privationi nihil potest esse commune.

Sed quid si & nos diceremus, non dari communem rationem moralitatis respectu bonitatis & malitiæ formalis, sed [ut plures loquuntur] tantum respectu bonitatis & malitiæ fundamentalis, hæc ipsa de causâ, quia positivo & privativo nihil potest esse commune. Nunquid dicerent, responderi per id quod est in questione, nempe an constitutum formalis malitiæ sit aliquid privativum? Quod igitur ipsi nobis, hoc & nos ipsis in eodem loquendi modo solvendum reputamus.

Respondeo secundò concedendo totum. Subsumptum distinguo, sed malitiâ moralis concretè sumpta

sumpta est species moralitatis, concedo; abstractè, nego subsumptum: & pariter distincto consequente, nego consequentiam. Itaque sic res est intelligenda: moralitas generica est habitudo ad objectum subsistens regulis morum, quæ adhuc præciscit an illa habitudo habeat conformitatem vel difformitatem cum regulis morum. Species hujus generis divisivæ sunt bonitas moralis concretè sumpta, h. e. habitudo habeas conformitatem cum regulis morum; & similiter malitia moralis concretè sumpta, h. e. habitudo actûs habens difformitatem cum regulis morum, quam dicimus esse deordinationem privativam & carentiam debitæ rectitudinis. Atque ita etiam malitia moralis est quid positivum non adæquatè & ex parte malitiæ formalis abstractè & divisim sumpta ab ipsa habitudine, sed inadæquatè ex parte habitudinis, quæ formali malitiæ per modum partis genericæ & materialis subternitur. Sic etiam qualibet species animalis est & dicitur sensitiva, non ratione gradûs specificæ superadditi v. g. rationalitatis, sed ratione gradûs generici & materialis, nempe animalitatis.

8. Porro id, quod additur in objectione: species divisivæ moralitatis in genere sunt bonitas & malitia formalis, rursus distinguo: in hoc sensu, quod sint bonitas & malitia formalis abstractè, & præcisè ab habitudine actûs, sic nego; concretè sumpta, hoc est ut receptæ in ipsa habitudine actûs, sic concedo. Nam species moralitatis non sunt nisi quatenus voluntariæ, voluntariæ autem sunt propter actum & liberam tendentiam voluntatis: quo stante habitudo & tendentia adhuc se habent tanquam materiale respectu malitiæ formalis ut sic, quia est receptivum, & substratum ipsius.

9. Ratio tertia opponitur: In illo formaliter consistit malitia peccati, in quo peccatum legi & præcepto contrariatur: siquidem peccatum definitur per oppositionem ad legem: sed aliquando peccata contrariantur legi in aliquo prohibito: ergo etiam eorundem malitia formaliter consistit in positivo. Minor probatur: Peccata intrinsecè mala, ut v. g. mendacium opponuntur præcepto negativo non mentiendi: sed huic opponuntur per aliquid positivum: ergo. Minor probatur: Objectum hujus præcepti non mentiendi est negatio mentiendi: sed negationi mentiendi opponitur actus positivus mendacii, non enim negatio per negationem tollitur: ergo oppositio cum præcepto non mentiendi fit in aliquo positivo.

10. Respond. primò. Hoc argumentum facile retorqueri posse in Adversarios: hinc enim sequitur honestatem moralem consistere in privativo, vel negativo; siquidem illud, cui peccatum opponitur & quod lege præcipitur, est honestum: atqui negatio mendacii opponitur mendacio, & præcipitur lege non mentiendi: ergo. Atqui consequens pugnat contra Adversarios, qui & ipsi admittunt, ad honestatem exercitii voluntarii requiri directam motionem honestatis objectivæ, prout in priori Tract. ostendimus.

11. Respondeo secundò. dist. maj. In illo formaliter consistit malitia peccati, in quo peccatum legi contrariatur, quoad honestatem præceptam,

concedo; quoad materiam præceptam, nego. Sed peccata intrinsecè mala contrariantur legi negativè in positivo, quoad rem, hoc est negationem præceptam, concedo; quoad honestatem præceptam, nego minorem & consequentiam. Similiter distinguo probationem: Præceptum non mentiendi habet pro objecto negationem mendacii, quoad materiam & rem præceptam concedo; quoad honestatem, nego: ergo oppositio cum præcepto non mentiendi fit in aliquo positivo, quantum ad oppositionem cum materia & re præcepta, concedo; cum honestate præcepta, nego consequentiam. Ad alteram probationem, quod negationi non opponatur negatio distinguo maj. negationi ut negatio est, concedo; ut subst. honestati virtutis & est voluntatis, nego.

Sensus & ratio distinctionis est; quòd eundem præcepta negativa pro materia præcepta connotent negationem, pro fine tamen intrinsecè & formali respiciant honestatem determinatam virtutis, ad quam pertinent. Unde voluntas materialiter quidem conformatur ejusmodi præceptis, per negationem seu omissionem actûs prohibiti, quo modo etiam dormientes & amentes dicitur possunt servare talia præcepta; ut autem voluntas dicatur formaliter moraliter conformari & habere rectitudinem præcepti, oportet ut etiam conformetur quoad honestatem præcepto intentam, quod nunquam contingit absque intentione & actu voluntatis. Cum igitur aliquis per actum intrinsecè malum transgreditur præceptum negativum, actus ipse ex parte suæ positivæ tendentiæ opponitur materiæ præceptæ, e. g. mendacium negationi ipsius: ex parte verò honestatis & rectitudinis moralis opponitur per privativam negligentiam & defectum tum rationis tum voluntatis, non conformantis se honestati & rectitudini præcepti per rationem prædicam representatam.

Quarta ratio Philosophica solvenda superest. Extrema contrariè opposita consistunt in positivo: sed bonum & malum morale contrariè opponuntur secundum Philosophum 2. Eth. c. 7. & 8. idque propriè dicta contrarietate, quia dicitur bonum & malum, studiosum, & vitiosum, justitiam & injustitiam opponi sicut album & nigrum, dulce & amarum, &c. unde & Doctor Angelicus inter virtutem & vitium, quod ex actibus peccaminosis generatur, agnoscit strictè & propriè dictam contrarietatem.

Respondeo eadem distinctione, ut primò opponuntur contrariè & quidem contrarietate propriè & strictè sumpta bonum & malum morale virtus & vitium, sumpta concretè, concedo; abstractè & quoad ipsam formalem rationem malitiæ aut vitiositatis, sic nego: ita enim opponuntur contrarietate solum latè accepta, hoc est privativè sicuti prima contraria. Quam esse generatam mentem D. Thomæ ostendunt testimonia ipsius in præcedentibus accumulata.

Ex dictis constare potest, sententiam, quæ formalem malitiam peccati in privatione debitæ rectitudinis constituit, esse oppositâ sententiæ, quæ intrinsecè quàm extrinsecè probabilior est. Et intrinsecè, quia conformior dictis Concill. SS. cruce & 17.

& PP. & D. Th. quorum testimonia perquam difficili extricatione solvunt Defensores positivæ malitiæ. Intrinsicè; quia procedit potissimum ex fundamento Theologico sanctitatis Divinæ;

cum sententia opposita fermè nitatur philosophicis rationibus, quæ non admodum difficilem habent solutionem.

DISPUTATIO XVIII.

DE

Peccato omissionis.

Quamvis secundum dicta in Tract. IV. probabiliter dari possit pura omisso peccaminosa, sine omni actu, ferè semper tamen aliquis actus non tantum internus, sed etiam externus cum omissione connectitur. Quæ connexio potest esse vel causalis, si nempe actus per modum causæ, motivi, vel occasionis influat in omissionem, ut si ludendi gratiâ omittas Sacrum præceptum audire. vel concomitans, si nimirum omisso ex alio capite sequeretur, quamvis ille actus nullo modo conjungeretur omissioni, ut si tædio pluvix tempestatis decrevisti manere domi, quo tempore urget præceptum adeundi Ecclesiæ: & tamen, ne sis otiosus, eodem tempore studes. Igitur post examinatam malitiam in peccato commissionis, nunc de malitia tam omissionis, quam actus cum illa conjuncti disputamus, quam pariter in privativo consistere, & esse inordinatam omissionem actus præcepti, jam in priori Disputatione deductum supponimus.

ARTICULUS I.

An, & quale peccatum sit actus Omissioni culpabili conjunctus?

SUMMARI A.

1. Omissio vitiat actum, qui est causa, vel Occasio illius.
2. Actus tantum concomitanter conjunctus omissioni, per illam non vitatur.
3. Exponitur Authoritas S. Doctoris.
4. Quomodo actus omissioni concomitanter junctus, fiat tempore indebito?
5. Actus tantum concomitans omissionem, est impedimentum naturale, non morale actus præcepti.
6. Actus causans omissionem culpabilem, per se contrahit solius omissionis malitiam.
7. 8. Solvuntur objectiones.
9. Quando nam in confessione debeat exprimi actus omissioni conjunctus?
10. Aliquando somnus conjunctus omissioni culpabili non est peccaminosus.
11. Distractio bonorum, quæ sunt obnoxia restitutioni, est speciale peccatum.
12. Potest esse obligatio studendi, tempore quo urget præceptum audiendi Sacrum.

§. I.

Negatur malitia actus concomitantis, tametsi impossibilis.

1. Certum est, si actus, omissioni culpabili conjunctus, sit causa vel occasio illius, vitari per malitiam omissionis, tametsi foret ex objecto bonus, vel indifferens, uti studium, conversatio &c. Cujus ratio est, quia quod assumitur à voluntate tanquam formalis vel virtualis causa peccati, est moraliter malum; sed, quando actus est causa

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. II.

vel occasio omissionis culpabilis, hoc fit; ergo. Unde eodem præcepto, quo obligamur ponere actum, etiam jubemur removere causas, è quibus prævidemus secururam omissionem actus, nisi moralis difficultas & impossibilitas excuset.

Queritur ergo de actu solum concomitanter conjuncto, quamvis alias impossibili cum actu præcepto, ut est v. g. Iustus tempore audiendi Sacrum, utrum per conjunctionem cum omissione actus præcepti malitiam contrahat, præsertim si sit actus ex sua specie vel objecto honestus, ut est studium; nam si sit actus malus, e. g. furtum, habere propriam speciem malitiæ in comperto est.

Affirmativam tuentur Valentia, Lorca, Grando; negativam Alvarez, Cornejo, de la Serra, Suarez, quos citat & sequitur Godoyus hic disp. 22. §. 1.

CONCLUSIO PRIMA. Actus omissioni culpabili tantum concomitanter conjunctus, & supponens firmam omittendi voluntatem, nullam exinde malitiam per se contrahit. Ita Auth. cit.

Ratio est: quia non alià de causâ actus conjunctus omissioni culpabili malitiam contrahit, nisi quia per modum causæ formalis aut virtualis in illum influit; sed actus qui merè concomitanter se habet, neque est causa formalis neque virtualis respectu omissionis, siquidem illa sequitur vi alterius causæ & voluntatis præsuppositæ, & sequeretur, quaptumvis ille actus, studii v. g., non poneretur; ergo nullam contrahit malitiam.

Confirmatur. Si actus omissioni culpabili tantum

Bb

tantum